

Socijalna distanca prema nacionalnim ili etničkim i religijskim skupinama

Vlatko Previšić, Neven Hrvatić, Koraljka Posavec
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za pedagogiju

Sažetak

Rezultati teorijsko – komparativne analize i empirijskog dijela istraživanja u sklopu znanstveno-istraživačkih projekata „Genealogija i transfer modela interkulturalizma” (1991.– 1996.) i „Školski kurikulum i obilježja hrvatske nacionalne kulture” 1997. – 2002.) upućuju na zaključak kako ispitanici sebe vide primarno u okruženju nekih nacija: Hrvati, pa Amerikanci, Talijani, Nijemci i prema njima iskazuju socijalnu blizinu. Kod nacija i etniciteta kod kojih je više iskazano neprihvaćanje: Srbi, Crnogorci, Romi..., ne može se govoriti o crno-bijelim odnosima, jer istovremeno nije zanemariv postotak odgovora koji upućuju na prihvaćanje. Sličan je trend prisutan u odnosu na socijalne udaljenosti prema vjerskim skupinama.

Dobiveni rezultati mogu pomoći definirati obrazovnu politiku te mogu pridonijeti neposrednoj školskoj praksi u procesu osuvremenjivanja odgojnog rada, i s gledišta rasterećenja od nepotrbnih sadržaja, prema uvođenju inoviranih programa, poboljšanju kvalitete udžbenika i drugih izvora znanja, u kontekstu interkulturalne pedagoške komunikacije.

Ključne riječi: socijalna distanca, nacionalne, etničke i religijske skupine, interkulturalni odgoj i obrazovanje.

Summary

SOCIAL DISTANCE TOWARDS NATIONAL OR ETHNIC AND RELIGIOUS GROUPS

Vlatko Previšić, Neven Hrvatić and Koraljka Posavec
Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Croatia
Department of Pedagogy

The results of theoretical-comparative analysis and of the empirical part of the study conducted as part of projects “Genealogy and transfer of models of interculturalism” 1991-1996 and “School curriculum and characteristics of Croatian national culture” 1997-2002 point to the conclusion that subjects perceive themselves as primarily surrounded by certain nations: Croats, then Americans, Italians, Germans, expressing greater social closeness towards them. In the case of less accepted nations and ethnic groups, such as Serbs, Montenegrins, Roma, etc. it is not possible to speak about “black and

white” relations, since at the same time there is a certain percent of answers pointing to acceptance. There is a similar trend in the relation of social distance towards religious groups.

The obtained results can help in the definition of educational politics and immediate school practice in the process of modernization of educational work from the viewpoint of clearing away the superfluous teaching matter as well as introduction of innovated programs and improvement of quality of textbooks and other sources of knowledge in the context of intercultural educational communication.

Key words: social distance; national, ethnic and religious groups; intercultural education

I. Polazišta

Nakon istraživačkih ciklusa dvaju znanstveno-istraživačkih projekata „Genealogija i transfer modela interkulturalizma” (1991. – 1996.) i „Školski kurikulum i obilježja hrvatske nacionalne kulture” (1997. – 2002.) moguće je, u kontekstu suvremenih društvenih odnosa, istaknuti značajni dio, poveznicu obaju istraživanja – ispitivanje **socijalne distance prema nacionalnim ili etničkim i religijskim skupinama**.

U prvom projektu „Genealogija i transfer modela interkulturalizma” naglasak je bio, osim na socijalnoj distanci, na izradi teorijsko-komparativnog prikaza najvažnijih svjetskih stanja i perspektiva u području interkulturalizma, empirijskoj analizi postojanja, intenziteta i smjera iskazivanja nekih (inter)kulturalnih karakteristika naše srednjoškolske mladeži. Provjeravalo se posjedovanje osnovnih predispozicija i sposobnost recepcije interkulturalnih sadržaja, te snodljivost prema drugima kao indikatorima stvarnih mogućnosti uvođenja interkulturalnog odgoja i obrazovanja u naš školski sustav.

Pritom je interkulturalizam¹ shvaćen kao aktivno razumijevanje različitih kultura, uspostavljanje pozitivnih odnosa razmjene i međusobnog obogaćivanja (Bell, 1994, Perotti, 1995).

U drugom projektu „Školski kurikulum i obilježja hrvatske nacionalne kulture” uz socijalnu distancu prema nacionalno-etničkim, religioznim i devijantnim skupinama, u empirijskom dijelu prikupljeni su podaci o sociodemografskim značajkama ispi-

tanika, političko-demokratskoj kulturi, interesu za poznavanjem nekih elemenata različitih kultura, a primijenjen je i prilagođen Hofstedeov model analize nacionalne kulture.

Rezultati teorijsko-komparativne analize i empirijskog dijela istraživanja obaju projekata, trebali bi pomoći definirati obrazovnu politiku i neposrednoj školskoj praksi u procesu osuvremenjivanja odgojnog rada i s gledišta rasterećenja od nepotrebnih sadržaja, i prema uvođenju inoviranih programa, poboljšanju kvalitete udžbenika i drugih izvora znanja, u kontekstu interkulturalne pedagoške komunikacije.

Rezultate istraživanja moguće je primijeniti na nekoliko područja:

1. Kao znanstveni doprinos tematici koja se odnosi na multikulturalno obrazovanje, kulturnu tranziciju, vrijednosne orijentacije;
2. Stvaranju pretpostavki za sadržaj odgoja i obrazovanja u skladu s usklađivanjem europskog školstva, kao i dijelom sadržaja odgoja i obrazovanja, koji odgovara europskom kurikulumu za demokratsko građanstvo;
3. Konstituiranju i razvijanju ideja i prakse interkulturalizma u Hrvatskoj radi uklapanja u politiku i programe interkulturalizma i interkulturalnog pristupa odgoju i obrazovanju u Europi.

Već multikulturalni sastav hrvatskog društva upozorava na opravdanost inauguracije interkulturalnih modela, što pretpostavlja upoznavanje

¹ Interkulturalizam (definiran u istraživanjima) znači znanje i razumijevanje različitih kultura i uspostavljanje pozitivnih odnosa, razmjene i uzajamnog obogaćivanja između različitih komponenti unutar kulture jedne zemlje i između različitih kultura u svijetu; interkulturalizam nastoji nadići procese asimilacije, tako i pasivnu koegzistenciju mnoštva kultura, kako bi se razvijalo samopoštovanje i poštovanje i razumijevanje kultura drugih. (Prema: International Conference of Education, Geneva, 14. – 19. september 1992., UNESCO, International Bureau of Education)